
PAARDENDIEF GEHANGEN TE LEDEBERG IN 1682

De *Vrye heerelychede van Sente Pieters Ledeberch* was onder het Ancien Regime een onbelangrijke boerengemeenschap waar weinig gebeurde dat weerklank vond buiten desselfs grenzen. De schepenbank zorgde ervoor dat wet en orde gerespecteerd werden maar dit beperkte zich bijna uitsluitend tot het vellen van een vonnis betreffende vechtpartijen, schulden van achterstallige renten en pachten, schade aan landbouwgewassen door loslopend vee, e.d.m. Het wekt dan ook enige verwondering wanneer men, als grote uitzondering, in de archieven ontdekt dat een doodstraf "*metten coorde*" uitgesproken wordt en wel wegens diefstal van een paard¹.

De schuldige was een zekere Lieven Maes, 22 jaar oud en geboren op de prochie van Beveren bij Antwerpen. In den nacht van 21 op 22 Januari 1682 had hij zich

vervoordert te gaene op het hoocheynde van de prochie van Haesdonck alwaer hy ten selven tyde vuyt den stal van Pieter Pielaet synen oom gestolen syn eenigh peert, ende voorsien synde van eenen toom, tvoorn. peert daermede wech ghevoert.

In de morgen van de volgende dag, 22 Januari 1682, arriveert hij met dit paard binnen de Stad Gent -er wordt niet gezegd waarom hij precies naar Gent kwam- en kort daarna bevindt hij zich *buytten de Keyserpoorte op de heerelychede van Ledeberch* in de herberg Den gauden Appel waar Frans de Vleesschauwere herbergier was. Dezelfde dag verkoopt hij daar het paard aan Adriaan de Schrevele voor de som van tien ponden grooten vlaams *nietjeghenstaende het voornoemt peert ghe estimeert wort weerdich te wesen in de dertich p. gr. vlaemsch*. Men verhaalt niet hoe de diefstal ontdekt werd, wellicht heeft de verkoop ver onder de waarde van het paard argwaan gewekt? Zeker is dat Lieven Maes nog dezelfde dag 's avonds gearresteerd wordt

waernaer synde gebeurt dat ghy met het voornoemt peert door dheer Cornelis de Deurwaerder bailliu deser heerelychede ter interventie van synen officier Jan de Craene in de voornoemde herberghe op den xxijen der voornoemde maent voor het sluyten van de Keyserpoorte in apprehentie syt genomen ende des anderaeghs smorghens gherecommandeert in de Chiperage van de proostdye van Ste Pieters neffens Ghendt...

Volgens het lokaal gewoonterecht mocht een gevangene ten hoogste drie dagen opgesloten blijven te Ledeberg, en moest den derden dage overgebracht worden naar het gevang van de proostdij van St-Pieters².

De heerlijkheid van St-Pieters Ledeberg bezat de hoge, middelbare en lage justitie³. De zaak moest dus voorkomen in de schepenbank die ter deze gelegenheid voltallig (meestal was dit niet het geval) vergaderde in *wettelyck criminele ghebannen vierschaere den 16en february 1682, ter maenynghe van den meyer Loys De Rouck*. De toenmalige schepenbank bestond uit de heeren Pieter Cornelissens, burgemeester, en Lieven van Couckelberghe, Gillis van Bochaute, Philips Janssens, Ferdinand van Bambost, mr. Pieter Anné advocaet, mr. Jan Teerlinck, schepenen. Zoals het toentertijd de gewoonte was te Ledeberg bestond de schepenbank slechts gedeeltelijk uit "*insetenen*" (nl. de drie eerstgenoemden), Ferdinand van Bambost woonde op het St Pietersdorp op den hoek van het Stalhof, de woonplaats van de drie overigen is ons niet bekend maar bijna zeker woonden ze binnen de stad Gent. Laten we nog opmerken dat we onder de schepenen ook twee juristen vinden.

De vierschaar was van mening dat *alsoo uwe voornoemde diefte een quaede saecke is van seer groote consequentie niet lydelyck in een stad ofte heereylchede sonder condigne punitie⁴ andere ten exemple....*

Men kan daarbij bedenken dat in die tijd diefstal van een enig paard zowat dezelfde betekenis had als, hedendaags, het stelen van een auto of, in het geval van een landbouwer, het stelen van zijn (enige) tractor, en de schepenbank spreekt het vonnis uit

Burghemeestre ende Schepenen der voornoemde heereylchede van Ledeberch ghesien den criminelen heesch in wettelyck gebannen vierschaere t' uwen laste gemaect by dheer Cornelis de Deurwaerdere bailliu der voornoemde heereylchede, oock ghesien uwe eyghen confessie ende anderssins om ghenough ghebleken, Recht doende met het advys van Rechtsgheleerde, condempneren u ter plaetse patibulaire⁵ ge gexecuteert te worden metten coorde in sulcke voeghen datter de doot naervolght, ende confisqueren alle uwe goederen, soo leenen als andere niet vuytghestecken nocte ghereserveert, ten prouffyte van den heere de oncosten van processe ende misen van Justitie⁶ alvooren gededucert.

Zoals blijkt uit de tekst had de beschuldigde bekentenissen afgelegd. Of werkelijk ook elders advies van juristen ingewonnen werd blijft een open vraag want deze zinsnede vindt men terug in alle, ook de meest onbenullige, vonnissen van deze schepenbank. De greffier Pieter de Clippele noteert nog kortweg in marge van zijn register *Ten voorn: daeghe gheprononchiert ende d' executie volbrocht ter presentie van de voornoemde heeren Schepenen.*

Daarmee was de zaak beslecht. In 1682 was de hedendaagse gedoogmaatschappij nog véraf en gehuld in de nevelen van de toekomst.

Tenslotte kan men zich nog afvragen waar de executie plaats gevonden heeft. Op de kaart van Jacques Horenbaut uit 1619 staat te Ledeberg een galg getekend ongeveer rechtover de plaats van het vroegere Hospice langs de huidige Hundelgemse steenweg. Vermits de veroordeelde opgesloten was in het gevang van de proostdij van St Pieters zou men een relatief lange weg moeten afleggen om hem naar de plaats van executie te voeren. Maar misschien was dit wel gewenst? (Vgl. boven "... andere ten exemple") In latere archiefstukken i.v.m. Ledeberg wordt echter niet meer gesproken over deze galg zodat het vonnis misschien uitgevoerd werd aan de galg van het St Pietersdorp die buiten de Petercellepoort langs de steenweg naar Oudenaarde stond⁷.

NOTEN

1. RAG, Fonds Ledeberg, Register Nr.37, fo.9rto-9vso.

2. D. Berten, Coutumes de la Seigneurie de Saint-Pierre-lez-Gand, blz. 118 (§LVII) en blz. 287. Zie ook De Potter & Broeckaert, Geschiedenis van de Gemeenten van Oost-Vlaanderen, Vierde Deel, Ledeberg, blz.9 (voetnoot).

3. D. Berten, Coutumes... blz. 316.
4. Condigne punitie: straf evenredig met het vergrijp.
5. Plaetse patibulaire: de plaats waar de galg staat.
6. Misen van justitie: de gerechtskosten.
7. D. Berten, Coutumes... blz. 114 (§XLIII) en blz. 175 (voetnoot).

Gontran ERVYNCK
